

OSWOIĆ POEZJĘ

Opracowanie: Maria Grzywaczewska
SP nr 2 we Włodawie

ELEMENTY WIERSZA

WIERSZ – utwór poetycki,
którego najważniejszymi wyznacznikami
są *rytm i rym*

PODMIOT LIRYCZNY –
osoba mówiąca w wierszu,
wyrażająca swe przeżycia
i poglądy

ADRESAT LIRYCZNY –
osoba, do której
zwraca się podmiot
liryczny

STROFA –
jedna zwrotka
w utworze poetyckim

WERS –
jedna linijka wiersza,
jedna linijka w strofie

UKŁADY RYMÓW:

- ◉ **parzyste (sąsiadujące) – zakończenia dwóch kolejnych wersów rymują się ze sobą, mają tzw. układ AABB, np.:**

Narwali bzu, naszarpali, A
Nadarli go, natargali, A
Nanieśli świeżego, mokrego, B
Białego i tego bzowego. B

Julian Tuwim, *Rwanie bzu*

- ◉ **krzyżowe (przeplątane) - rymuje się co drugi wers, np. w pierwszy i w trzeci, drugi i czwarty, to tzw. układ ABAB, np.:**

O, cóż jest piękniejszego niż wysokie drzewa, A
W brązie zachodu kute wieczornym promieniem, B
Nad wodą, co się pawich barw blaskiem rozlewa, A
Pogłębiona odbitych konarów sklepieniem. B

Leopold Staff, *Wysokie drzewa*

UKŁAD RYMÓW

- ◉ **okalające – rymuje się wers pierwszy z czwartym i drugi z trzecim, tzw. układ ABBA, np.:**

Wpłynąłem na suchego przestwór oceanu; A
Wóz nurza się w zieloność i jak łódka brodzi: B
Śród fali łąk szumiących, śród kwiatów powodzi, B
Omijam koralowe ostrowy burzanu (...) A ;

Adam Mickiewicz „Stepy Akermzańskie”

1. Jak wesoty milion drobnych, wilgotnych muszek,
2. Jakby z worków szarych mokry, mżący maczek,
3. Sypie się i skacze dżdżu wodnisty puszek,
4. Rośny pył jesienny, siwy kapuśniaczek.

Słabe to, maleńkie, ledwo samo kropi,
Nawet w blachy bębnić nie potrafi jeszcze,
Ot, młodziutki deszczyk, fruujące kropki,
Co by strasznie chciały być dorosłym deszczem.

Chciałyby ulewą lunąć w gromkiej burzy,
Miasto siec na ukos chlustającą chłostą,
W rynnach się rozpluskać, rozlać się w kałuży,
Szyby dziobać łzawą i zawilą ospą...

Tak to sobie marzy kapanina biedna,
Sił ostatkiem pusząc się w ostatnim dreszczu...
Lecz cóż? Spójrz: na drucie jeździ kropla jedna.
Już ją wróbel strząsnął. Już po całym deszczu.

Julian Tuwim „Kapuśniaczek

FUNKCJE ŚRODKÓW

EPITET

- ◉ Cel stosowania: oddziaływanie na wyobraźnię czytelnika, tworzenie obrazu, wyrażenie stanu emocjonalnego podmiotu lir. i jego stosunku do przedmiotu opisu, uplastycznia obraz poetycki

METAFORA (przenośnia)

- ◉ Cel stosowania: buduje niezwykły obraz, działa na wyobraźni czytelnika; wpływa na uczucia, emocje; zaskakuje, zachwyca, zmusza do wysiłku intelektualnego.

FUNKCJE ŚRODKÓW

ONOMATOPEJA (dźwiękonaśladownictwo) -

- ◉ Cel stosowania: wzbogacenie, urozmaicenie warstwy brzmieniowej utworu.

PERSONIFIKACJA (uosobienie) -

PORÓWNANIE -

- ◉ Cel stosowania: działa na wyobraźnię; czasem zaskakuje, zadziwia zestawieniem odległych zjawisk.

◉ **OŻYWIENIE-**

CEL ZASTOSOWANIA-

- ◉ Cel stosowania: nadanie tekstowi dynamiki, wprowadzenie elementu ruchu

FUNKCJA ŚRODKÓW

Ćwiczenie 1. Jaki to środek stylistyczny i jaką pełni funkcję?

„, Rude są buki na pagórkach.

Rudawe trawy zeschnięte w dolinach.”

J. Kulmowa, *Wiewiórki jesienią*

FUNKCJA ŚRODKÓW STYLISTYCZNYCH

- ⦿ Epitety - nazywają cechy krajobrazu, określają barwy typowe dla opisywanej pory roku.

FUNKCJA ŚRODKÓW STYLISTYCZNYCH

- ⊙ „ I znów świergot, pisk sikorek,
stuk- stuk - dzięcioł stuka w korę.”

Czesław Janczarski, *Ranek w lesie*

FUNKCJA ŚRODKÓW STYLISTYCZNYCH

- Onomatopeje(wyrazy dźwiękonaśladowcze)-
naśladują odgłosy wydawane przez ptaki.

FUNKCJA ŚRODKÓW STYLISTYCZNYCH

- ⦿ „ Dzbanek na stole, co światłami pryska,
Autobus w deszczu, lśniący niby okno.”

Stanisław Grochowiak, *Telewizor*

FUNKCJA ŚRODKÓW STYLISTYCZNYCH

- ⦿ Porównanie- ukazuje podobieństwo błyszczącej w deszczu karoserii autobusu do lśniących łusek ryby, dzięki czemu działa na wyobraźnię odbiorcy.

FUNKCJA ŚRODKÓW STYLISTYCZNYCH

„ I uśmiechał się mimo stoty,
Bo parasol był cały złoty,
coś tam śpiewał, bzykał jak mucha,
śmieszne bajki plótł mu do ucha... .”

Danuta Wawiłow, *Człowiek ze złotym
parasolem*

FUNKCJA ŚRODKÓW STYLISTYCZNYCH

- ⦿ Przenośnia (uosobienie) - poprzez nadanie parasolowi cech ludzkich ożywia przedstawioną sytuację i ukazuje nastrój człowieka.

ADAM ASNYK -(1838-1897)

